

О. М. СИНІКОВА, О. Г. ДИКОЛЕНКО (УкрДАЗТ, Харків)

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В статті розглянуто основні проблеми, пов'язані з активізацією інноваційно-інвестиційних процесів на залізничному транспорті. Особливу увагу приділено питанням залучення інвестицій як передумови оновлення основних фондів та інноваційного розвитку залізниць.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційні процеси, інноваційний розвиток, залучення інвестицій, оновлення основних фондів, залізничний транспорт

В статье рассмотрены основные проблемы, связанные с активизацией инновационно-инвестиционных процессов на железнодорожном транспорте. Особое внимание уделено вопросам привлечения инвестиций как предпосылки обновления основных фондов и инновационного развития железных дорог.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционные процессы, инновационное развитие, привлечение инвестиций, обновление основных фондов, железнодорожный транспорт

The article examines the main problems associated with acceleration of innovation-and-investment processes on the railway transport. The special attention is paid to issues of attracting investments as a prerequisite for the replacement of fixed assets and the innovative development of railways.

Keywords: innovation-and-investment processes, innovative development, attraction of investments, replacement of fixed assets, railway transport

Залізничний транспорт виконує провідну роль у розвитку економіки. Він є однією з основних ланок соціальної та економічної системи держави, без його ефективної роботи та подальшого розвитку неможливе підвищення добробуту суспільства. На сьогоднішній день темпи розвитку залізничного транспорту дещо прискорились, однак вони все ще не забезпечують відповідного рівня економічного зростання, тому ця проблема вимагає подальшого пошуку механізмів активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Найважливіші дослідження тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку належать таким провідним вченим, як Дейнека О. Г., Дикань В. Л., Гриньов А. В., Гненний О. М., Сич Є. М., Ільчук В. П., Федулова Л. І/ та ін., в наукових роботах яких змістовно розглянуто теоретичні та практичні аспекти інноваційної діяльності та методи і джерела її інвестиційно-забезпечення.

Сьогодні на залізницях України склалася ситуація, коли високий ступінь морального та фізичного зносу основних фондів обумовлює суттєві витрати на їхнє утримання і ремонт, що, як наслідок, негативно впливає на рівень прибутку та можливість фінансування інвестиційних проектів. Саме тому надзвичайної актуальності набуває активізація інноваційно-інвестиційних процесів як передумова розвитку залізничної галузі України.

Про необхідність модернізації основних галузей України та перехід на інноваційний шлях розвитку говориться багато. Наголошується на необхідності поєднання ринкових і державних важелів стимулювання науково-технічного прогресу, запровадженні механізмів довгострокового кредитування, використанні інноваційного потенціалу приватизації, механізмів стимулювання національного виробника. Однак, сучасна економічна ситуація в Україні характеризується низьким рівнем використання наукових знань, вкрай повільним нарощуванням інноваційного виробництва в усіх галузях, зокрема й у галузі залізничного транспорту.

Стратегічною метою економічних перетворень на залізничному транспорті має стати інноваційний розвиток, який передбачає перенесення акценту з традиційних науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, а також перехід до випуску високотехнологічної продукції, здійснення нових організаційних форм діяльності.

Основна проблема інноваційного розвитку залізничного транспорту, полягає у його недостатній фінансовій підтримці. Класичний підхід до інвестиційного забезпечення інноваційних проектів передбачає наступні фінансові джерела:

- власні кошти підприємства;
- акціонерний капітал;
- банківські кредити.

Безумовно, в сучасних умовах у фінансуванні інвестиційних джерел значну роль відіграють кошти, які формуються за рахунок прибутку самих залізничних підприємств та амортизаційних відрахувань. Однак, обсяг цих надходжень є незначним. Тому виникає гостра необхідність у активізації інвестиційних процесів. Для того щоб приток інвестицій був безперервним та задовольняв потреби галузі необхідно вжити такі заходи:

- посилити роль держави у забезпеченні інвестиційного процесу, а також збільшити обсяг державних інвестицій;

- здійснювати координацію напрямків діяльності інвесторів та застосовувати нові ринкові схеми та механізми їхньої участі в інвестуванні інноваційних програм та проектів галузі;

- створити на залізничному транспорті сприятливий інвестиційний клімат для вітчизняних та іноземних інвестицій в усіх сферах – податковій, валютній, митному контролі і т.ін.;

- впровадити схему фінансового інвестування інноваційних проектів та програм галузі шляхом розвитку діяльності фінансово-кредитних установ на ринку корпоративних цінних паперів, участі у підготовці та розміщенні емісій з метою залучення коштів юридичних та фізичних осіб;

- залучити до фінансування інноваційних розробок, орієнтованих на створення перспективних об'єктів залізничного транспорту;

- розробити привабливі для потенційних інвесторів інноваційних проектів, впровадження маркетингових підходів до пошуку та залученню інвестиційних ресурсів, створити на рівні галузі додаткові стимули для учасників інвестиційного процесу;

- знайти та розробити нетрадиційні схеми та механізми інвестування інноваційного розвитку (впровадження лізингу, використання інвестиційного податкового кредиту, залучення коштів за договорами концесії і т.ін.).

Сьогодні інноваційна діяльність набуває першорядного значення, бо на її основі можливе створення сучасного технологічного базису. Як вже зазначалося, для розгортання інноваційної діяльності потрібні кошти, а попит з боку тих, хто може їх надати, або взагалі відсутній, або дуже невеликий. Саме тому в контексті інноваційного розвитку не менш важливим є формування привабливості інвестиційного клімату залізничного транспорту.

Інвестиційний клімат – це фактор, який обумовлює стимулювання економічного розвитку, перш за все, за рахунок внутрішніх ресур-

сів суспільства, по-друге, за рахунок іноземних інвестицій. Без сумніву, суб'єкти інвестування зацікавлені в одержанні прибутку та зниження витрат на ведення підприємницької діяльності, у зв'язку з чим об'єктивно виникають фактори, які можуть призвести до послаблення мотивації, від якої залежить запровадження інновацій і підвищення продуктивності праці. З іншого боку, для економічного розвитку суспільства бажано, щоб головною складовою – інноваційною діяльністю – була присутньою для будь-якого економічного суб'єкта. Таким чином, інтереси суб'єктів економічної діяльності і суспільства співпадають у площині інвестиційного клімату. Обидві сторони зацікавлені у постійному покращенні інвестиційного клімату.

На сучасному етапі Україна має перспективи для інноваційного розвитку залізничного транспорту, її інвестиційна привабливість підтверджується іноземними інвесторами. Разом з тим, фактичний стан залучення інвестицій в економіку України не відповідає її інвестиційним можливостям. Така неадекватність фактичного стану залучення іноземних капіталів можливостям української економіки вимагає більш досконалого вивчення цієї проблеми, а також, з'ясування причин і визначення шляхів її розв'язання.

На сьогодні Україна може посісти належне місце як в Європі, так і в світі лише за умови переходу на інноваційних шлях розвитку. Тільки таким чином можна забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності як української економіки в цілому, так і окремих її галузей, зокрема й залізничного.

Взагалі, українські залізниці являють собою могутню транспортну систему, що займає по розмірах, по обсягах перевізної роботи і рівню застосовуваних технічних засобів друге місце після Росії серед усіх незалежних держав, що утворилися на території колишнього Союзу. Незважаючи на зниження обсягів перевезень за останні роки, умови роботи залізниць України залишаються більш важкими, ніж на закордонних залізницях. Це, насамперед, характеризується інтенсивністю перевезень вантажів і пасажирів, величиною статичного навантаження на вісь, середньою вагою вантажних поїздів, що обертаються. Ефективна робота залізничної галузі залежить від її модернізації, технічних можливостей та стану рухомого складу. Не дивлячись на те, що залізничний транспорт займає провідне місце у транспортних потоках країни за ключовими показниками: вантажообіг

та відправлення пасажирів на далекі та середні відстані, його сучасний стан не найкращий.

Виробничо-технічна база залізничної галузі України вже не відповідає вимогам сучасного розвитку ринку транспортних послуг. Високе зношення основних засобів залізничної галузі підвищує витрати на їх технічну експлуатацію. Щорічні потреби в інвестиціях не задовольняються, в результаті чого зношення основних виробничих фондів лише зростає. Було встановлено, що за останні десять років значно збільшився знос основних виробничих фондів. Недостатня кількість коштів від амортизаційних відрахувань не дозволила своєчасно провести оновлення, тому в експлуатації є фізично та морально зношені основні виробничі фонди.

Розвиток науково-технічного прогресу диктує необхідність принципового оновлення основних виробничих фондів, яке відповідає вимогам міжнародних стандартів. Дослідженнями доведено, що проведення капітальних ремонтів рухомого складу є витратною складовою щодо залізниць України. Тому необхідно розробити конкурентну програму реформування, яка б забезпечувала наукове обґрунтування та економічну доцільність впровадження інвестиційних проектів та активізацію діяльності як передумови надання принципово нових, якісних послуг.

Таким чином, стабільність та безпечна робота залізничного транспорту буде забезпечу-

ватись за рахунок послідовності реформування, необхідних обсягів інвестицій, технічного переоснащення галузі.

Звідси і виникає гостра необхідність розробки та впровадження нових ефективних механізмів інноваційно-інвестиційного розвитку залізничного транспорту для забезпечення належного функціонування транспортної системи.

БІБЛЮГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Дейнека, О. Г. Інноваційно-інвестиційні підходи до розвитку галузі залізничного транспорту [Текст] / О. Г. Дейнека // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2008. – № 22. – С. 54-55.
2. Сич, Є. М. Проблеми управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку залізничного транспорту [Електрон. ресурс] / Є. М. Сич, В. П. Ільчук, С. М. Вдовенко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vcndtu/Ekon/2009_35/1.htm
3. Гринев, А. В. Оценка инновационного потенциала предприятия [Текст] / А. В. Гринев // Проблемы науки. – 2003. – № 12. – С. 57-58.
4. Федулова, Л. І. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України [Текст] / Л. І. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24-36.

Надійшла до редколегії 14.10.2010.

Прийнята до друку 21.10.2010.